

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕКОНОМІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Лоза Т.М., студент

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

В Україні, як і в інших країнах, спостерігаються численні виклики в адмініструванні освіти. Вивчення міжнародного досвіду у цій сфері може виявитися корисним. Однією з ключових проблем є знаходження балансу між державним регулюванням і фінансовою та управлінською автономією освітніх установ. Зокрема, протягом останнього десятиліття спостерігається тенденція до зростання автономії у навчальних закладах по всьому світу. Значні зміни у сфері адміністрування освіти відбулись у таких країнах, як Канада, США, Нідерланди, Великобританія, Японія та Китай, де відзначається збільшення фінансової незалежності освітніх закладів [3].

Слід підкреслити, що реформи в освітній сфері допомогли багатьом державним установам трансформуватися в державні корпорації, що сприяло оптимізації витрат і розподілу ресурсів. Зокрема, в певних країнах освітні установи, а не міністерства чи інші урядові органи, отримали повноваження встановлювати заробітну плату, перерозподіляти витрати і переводити невикористані кошти з одного бюджетного періоду в інший, стимулюючи таким чином заощадження та інвестиції. Це також сприяло ефективності управління та відкривало можливості для зовнішнього співробітництва та управління активами.

Детальніше розглядаючи адміністрування освіти у європейських країнах, важливо відмітити, що ідеї ринкової економіки почали активно впроваджуватись у системи управління освітою. Школи почали розглядати як підприємства, здатні самостійно забезпечувати високу якість освітніх послуг.

Це також змінило роль керівників, які тепер мають більше свободи у фінансових та управлінських рішеннях.

У Нідерландах освіта вважається прямим обов'язком навчальних закладів, де держава обмежує своє втручання до контролю та оцінювання, відходячи від директивного втручання в діяльність освітніх установ. Вважається, що такий підхід, заснований на ринкових принципах, буде більш ефективним у стимулюванні розвитку освітньої сфери, ніж традиційні державні механізми [4].

В Великобританії державна політика у сфері управління освітою заснована на тому, що установи освіти отримують фінансування від держави тільки через спеціальні контракти на освітні послуги. Загалом, вони залежать від державного фінансування менше, ніж від власних джерел доходів. Установам також необхідно детально оцінювати роботу викладачів і нараховувати заробітну плату освітніх працівників залежно від кількості учнів та рівня їх навчання.

Управління освітою у Великобританії також включає процеси децентралізації на місцевому рівні, які полягають у рівному розподілі відповідальності за освітні послуги між державними, місцевими органами і громадськими організаціями. Така децентралізація включає зменшення функцій місцевих органів в освіті, делегування більшої кількості повноважень безпосередньо освітнім установам, створення системи міських коледжів з автономними правами ухвалення рішень щодо освітнього змісту та структури навчального процесу, а також впровадження фінансового менеджменту [2].

Щодо Франції, тут автономія навчальних закладів стала важливою тенденцією сучасної освітньої системи. Витрати на освіту у Франції можуть складати до 20% від усього держбюджету країни. Франція довгий час здійснює реформу освіти, зокрема через децентралізацію, згідно з законом, що надає навчальним закладам статус юридичних осіб з автономією у навчальній, науковій, адміністративній та фінансовій діяльності.

В Швейцарії, федеральній парламентській республіці з 26 автономними кантонами, кожен кантон має власну конституцію та уряд, і в результаті країна не має єдиної національної системи освіти. Кожен кантон самостійно управляє освітою, а на федеральному рівні існують два департаменти, що керують освітою: Федеральне управління промисловості, ремесл і праці та Федеральне управління освіти і науки. У кантонах існує розвинута структура управління освітою, що забезпечує виконання федеральних та кантональних законів, а кантони можуть бути де-факто суверенними в сфері освітнього адміністрування. Також важливо зазначити, що подібна система управління освітою існує в Німеччині, а в Польщі, під час значних соціальних та політичних перетворень, було впроваджено нові напрямки адміністрування освіти, що включали децентралізацію і зменшення державного втручання у сферу освіти, що призвело до плюралізму в освітній системі.

Куратори у сфері освіти мають чітко визначені завдання та повноваження згідно із законом про освіту, а також за регуляціями, що затверджені на місцевому рівні. Основна роль куратора полягає у підтримці вищих органів влади та нагляді за освітніми установами у своєму регіоні. Зокрема, куратор координує освітню політику, аналізує діяльність навчальних закладів і забезпечує якість освіти в своєму воєводстві.

Важливим аспектом децентралізації освіти в Польщі стало залучення місцевих громад до формування освітньої політики, що дозволяє ефективніше вирішувати локальні освітні проблеми. Цей підхід узгоджується з тенденціями, які спостерігаються в усіх розвинених країнах, де «споживачі освіти» активно залучаються до розробки стратегій розвитку освіти.

Адміністрування освіти в країнах Центральної та Східної Європи також включає елементи децентралізації і управління на місцях, але автономія освітніх установ тут менш поширена, ніж у США, де школи мають значно більшу свободу і залежать від громадських, а не державних структур. Згідно з

Конституцією США, освіта є відповідальністю штатів, а не федерального уряду, що сприяє великому розмаїттю в освітній політиці [5].

Особливо важлива роль приватного сектора в США, де приватні освітні установи часто включають до своїх органів управління видатних осіб з політичних та академічних кіл, що мають значний вплив на освітню політику. У США також важливим є рівень автономії освітньої установи, який враховується під час акредитації.

Федеральний уряд США видає директиви для забезпечення національних інтересів в освітній сфері і захисту права на безкоштовну освіту. Конгрес фінансує програми, реалізовані через міністерство освіти і науки, а спеціально створена Рада з національних освітніх завдань розробляє стратегію для освіти на національному рівні. Це відображає тенденцію до більшої централізації у фінансуванні та адмініструванні освіти на федеральному рівні, незважаючи на значну автономію штатів у цій сфері [1].

Аналізуючи досвід адміністрування освіти у різних зарубіжних країнах, доцільно застосувати деякі аспекти цього досвіду в процесі формування та впровадження державної політики в галузі освіти в Україні. Зарубіжний досвід може бути корисним для знаходження балансу між державним регулюванням освіти та забезпеченням фінансової та іншої автономії освітніх закладів. Особливо, враховуючи тенденцію до зростання автономії освітніх установ, яка стала помітною на світовому рівні за останнє десятиліття.

В Україні варто працювати над тим, аби більшість державних освітніх закладів перетворити з звичайних державних установ на державні корпорації. Запропоновані зміни мають сприяти оптимізації розподілу та використання коштів, виділених для функціонування освітніх закладів. Також, Україні слід взяти на озброєння досвід країн як Польща, Великобританія, та Швейцарія у питаннях децентралізації освіти, передавши частину повноважень від Міністерства освіти і науки України місцевим органам. Це дозволить залучити місцеві громади до прийняття важливих рішень у сфері освіти, надати більше

самостійності освітнім закладам у питаннях їх розвитку та забезпечити навчальним закладам більшу фінансову автономію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравченко С. М. Інновація як тренд розвитку загальної середньої освіти:

досвід США. Міжнародний освітній простір. 2022. № 1(17). С. 113–124. URL: https://lib.iitta.gov.ua/730641/1/Інновація%20як%20тренд%20розвитку%20загальної%20середньої%20освіти_досвід%20США_Кравченко%20С.М..pdf (дата звернення: 14.05.2024).

2. Порівняльна характеристика системи освіти України та Великобританії.

Освітній проект «На Урок» для вчителів. URL: <https://naurok.com.ua/porivnyalnaharakteristika-sistemi-osviti-ukra-ni-ta-velikobritani-90976.html> (дата звернення: 14.05.2024).

3. Савчина М.В. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції: монографія, Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2015. 320 с.

4. Система освіти Нідерландів Education in the Netherlands. URL: <https://help-ukraine.nl/refugee/education-in-the-netherlands> (дата звернення: 14.05.2024).

5. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія / О.І. Локшина, О.З.Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик ; за заг. ред. О.І. Локшиної. [Електронне видання]. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 350 с.

АНАЛІЗ КОМПОНЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНОЛОГІВ